

Metodický kurz pro práci v LDT

Mgr. Jan Sýkora

Recenzoval: Mgr. Jakub Drbohlav

Tento materiál byl vytvořen v rámci projektu
„Inovace studijních oborů na PdF UHK“ reg.č. CZ.1.07/2.2.00/28.0036.

Základní informace o předmětu

Vyučující: Mgr. Jan Sýkora

Kontakt: jan.sykora@uhk.cz

Hodinová dotace přímé výuky: 24 hodin

Hodinová dotace samostudia: 12 hodin

Zařazení předmětu: 1. semestr

Prerekvizity: ZAZIPED

Pravidla komunikace s vyučujícím: prostřednictvím e-mailové korespondence, dále na základě předem dohodnutých konzultací (pátek, sobota), vypracování přípravy na kurz, která bude uložena do systému Moodle

Úvod do studia předmětu (anotace)

V rámci práce pedagoga volného času je nezbytné zvládat organizovat pobytové akce. Ve vyhlášce o zájmovém vzdělávání jsou pobytové akce samostatně uvedeny a jde o jedna z nejdůležitějších nabídek poskytovaných v rámci neformálního vzdělávání o hlavních prázdninách. V ČR nyní nemáme žádný legislativní předpis, který by stanovoval pedagogické požadavky na letní dětské tábory. I z tohoto důvodu by studenti pedagogiky volného času měli představovat ty nejlépe připravené pracovníky těchto akcí.

V rámci předmětu se tak zaměříme jak na logisticky organizační, právní, ale hlavně pedagogické aspekty pobytových akcí pro děti a mládež.

Cíle předmětu

- Vytvořit kompetence pro organizaci pobytových akcí dětí a mládeže
- Uvést do právní problematiky akcí pro děti a mládež
- Vytvořit komplexní program, který bude obsahovat jasně vydefinované cíle, logicky vytvořený program s cílem navodit stav „flow“ a didakticky správně postavenou cílenou zpětnou vazbu

Literatura

CLARIJS, R. Non-formal and informal education in Europe = Dopolnitel'noje i neformal'noje obrazovanije v Jevrope. Prague : EAICY, 2005. 138 s.

DOLEŽALOVÁ, E. Hry na dětské tábory. 1. vyd. Praha : Grada, 2004. 303 s.

FRANC, D., MARTIN, A., ZOUNKOVÁ, D. Učení zážitkem a hrou – praktická příručka instruktora. Brno : Computer Press, 2007. 208 s.

FRIEDRICH, Z. Letné tábory : příprava, hry, legislativa, činnosti. Bratislava : Z. Friedrich, 2007. 177 s.

HÁJEK, B. a kol. Děti, vedoucí, volný čas. Praha : Institut dětí a mládeže MŠMT, 2004. 120 s.

INSTRUKTOŘI BRNO. Fond her : 52 nejlepších her z akcí a kurzů. 1. vyd. Brno : Computer Press, 2007. 211 s.

MARŠÁLKOVÁ, J., VÁLEK, Z. Vademecum k letním táborům. Praha : Institut dětí a mládeže Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy České republiky, 1998. 49 s.

NEUMAN, J. a kol. Dobrodružné hry a cvičení v přírodě. 3. vyd. Praha : Portál, 2000. 324 s.

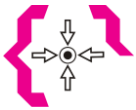
PERIČ, T. Hry ve sportovní přípravě dětí. 1. vyd. Praha : Grada Publishing, 2004. 100 s.

Tábory a jiné zotavovací akce : průvodce jejich přípravou. Praha : IDM MŠMT, 2004. 136 s.

Požadavky na ukončení předmětu

Studenti zpracují přípravu na samostatný výstup na kurzu, vstoupí a prostudují e-learning v prostředí Moodle a realizují všechny aktivity na kurzu.

Význam ikon v textu

Cíle

Na začátku každé kapitoly je uveden seznam cílů

Pojmy k zapamatování

Seznam důležitých pojmů a hlavních bodů, které by student při studiu tématu neměl opomenout.

Poznámka

V poznámce jsou různé méně důležité nebo upřesňující informace.

Kontrolní otázky

Prověřují, do jaké míry student text a problematiku pochopil, zapamatoval si podstatné a důležité informace.

Souhrn

Shrnutí tématu.

Literatura

Použitá ve studijním materiálu, pro doplnění a rozšíření poznatků.

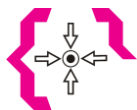

Obsah

1	Co je to LDT a jaký je rozdíl mezi LDT a zotavovací akcí	7
1.1	Co je letní dětský tábor a jaké jsou rozdíly se zotavovací akcí.....	7
1.1.1	Typy letních dětských táborů.....	7
1.1.2.	Specifika legislativy na pobytové akce dětí a mládeže	11
2	Příprava tábora.....	12
2.1	Průběh přípravy LDT	12
2.2	Harmonogram aktivit při realizaci LDT	13
3	Personální obsazení tábora.....	16
3.1	Typy pracovních pozic na táboře	16
4	Program tábora.....	18
5	Motivace na táboře.....	19
5.1	Celostní motivace.....	19
6	Ekonomická stránka pořádání letních dětských táborů	22
6.1	Rozpočet tábora.....	22
6.2	Vybavení tábora a práce s materiálem	23
7	Základy BOZP	24
8	Konkrétní činnosti na táborech	27
8.1	Lanové překážky	28
8.1.1	Způsobilost pro stavbu a vedení programu na lanových překážkách	29
9	Zadání přípravy aktivit na pobyt.....	31

1 Co je to LDT a jaký je rozdíl mezi LDT a zotavovací akcí

Cíle

Po prostudování této kapitoly:

- Získáte přehled o typech letních dětských táborů
- Budete umět definovat rozdíl mezi LDT a zotavovací akcí

Pojmy k zapamatování

- Letní dětský tábor
- Zotavovací akce
- Krajský hygienická stanice

1.1 Co je letní dětský tábor a jaké jsou rozdíly se zotavovací akcí

Letní dětský tábor je termín, který se používá pro pojmenování pobytové akce pořádané některou z institucí. Tento pojem nicméně není zachycen nikde v legislativě. Jde tedy o obecně používaný pojem zachycující všechny typy pobytových akcí táborového typu.

Pokud mluvíme o zotavovací akci, jde o pobyt vymezený vyhláškou 106/2001 Sb., která popisuje konkrétní specifika na tento typ akcí. V době psaní tohoto textu jde o pobyt na minimálně 5 dní s počtem 30 a více dětí. Musí být splněny oba požadavky, tak aby pobytová akce byla zotavovací akcí. Pokud toto nastane musí se organizátor řídit požadavky uvedené legislativy.

1.1.1 Typy letních dětských táborů

Je nespočet typologií LDT, zde uváděné jsou základní typy rozlišení, které můžete dále rozšiřovat podle aktuální potřeby.

Podle ročních období:

- jarní tábory (pořádané o jarních prázdninách);
- letní tábory;
- zimní tábory;

Podle délky trvání:

- 5 až 14 denní – stálé i putovní;
- 15 až 28 denní – stálé;

Podle způsobu ubytování:

- stálé stanové tábory (jsou budovány ve volné přírodě s využitím minimálního počtu pevných objektů);
- stálé tábory smíšeného typu s ubytováním v objektech i ve stanech;
- stálé tábory v objektech;
- putovní tábory, které mohou být:
 - postupové po trase – mění se místo ubytování;
 - hvězdicové – ubytování je v jedné či několika stanových základnách či pevných objektech a z každé z nich se putuje do okolí s návratem zpět;

Stálé tábory „v přírodním stylu“

Tábor je postaven na holé louce bez pevných budov. Nejčastěji jsou zde používány stany „áčka s podsadou“. Některé skupiny a oddíly staví tábor z indiánských tee-pee. Stany jsou zpravidla doplněny provizorní dřevěnou kuchyní a jídelnou. Tento typ tábora je na konci zbourán a na místě nic nezůstává. Někdy však zůstává na tábořišti po celý rok menší stavba (kuchyň, jídelna, srub), která slouží jako prostor pro uskladnění materiálu.

Tábory s pevnými objekty (táborové základny)

Pokud si budeme tábor půjčovat, je to organizačně méně náročné a zajišťování a povolování tábořiště nebývá problém. Půjčovně, které majitelé mají právo požadovat, se

promítne do rozpočtu. Stejně to je v případě komerčního kempu či prostor ve veřejném

tábořišti. Zde navíc „vstupují do hry“ i vlastní požadavky majitelů a provozovatelů (provozní

řád objektu apod.), které nemusí být v souladu s našimi představami o programu tábora.

Navíc vlastník tábora obvykle sám organizuje první turnus a my jako nájemci budeme muset

pravděpodobně počítat s pozdějším termínem.

Podle místa pobytu:

- tuzemské (na území České republiky);
- zahraniční;

Podle zaměření a obsahu:

- všeobecně zaměřené – tzv. zájmově nevyhraněné
 - monotematicky zaměřené, někdy označované jako soustředění nebo expedice, (zájmově vyhraněné)
- např.: turistické, technické, přírodovědné, tělovýchovné a sportovní, branné, umělecko-estetické, kulturně-historické a jiné;

Podle přesunového prostředku – způsobu přesunu (putovní):

- pěší – po trase se postupuje pěšky;
- cyklistické – po trase se postupuje na kolech;
- vodácké – po trase se účastníci přesunují:
 - na kolektivních lodích – pramicích;
 - na kánoích, kajacích; na vorech, raftech a podobných plavidlech; na plachetnicích;
- kombinované – s využitím:
 - více přesunových prostředků;
 - s využitím pronajatého či vlastního autobusu ke zrychlení a zkrácení nástupových cest).

Putovní tábory

Rozhodující je volba přesunového prostředku. Přesun se může uskutečnit na lodích (vodácký tábor), na kole (cykloturistický tábor) nebo pěšky. Použijeme-li loď, musí mít vedoucí další příslušnou kvalifikaci. Důležitý je věk účastníků.

Putovních táborů by se neměly účastnit děti mladší 11 let. U starších dětí se řídíme jejich zdatností a zkušenostmi se zvoleným přesunovým prostředkem. Ve všech případech je nutný předchozí „trénink“ – nejlépe v průběhu celoroční činnosti.

Způsob putování může být v zásadě dvojitý: buď jde o putování s **postupovými cíli** a ubytováním na různých místech, nebo **hvězdicovitě**, kdy jsme ubytovaní v jednom místě, do něhož se na noc vracíme. U druhého typu putujeme s menší zátěží. Můžeme zvýšit denní délku trasy, případně zapojit i menší děti...

Vždy však respektujeme přípustnou fyzickou zátěž (tj. kilometráž) odpovídající věku účastníků. Vybranou oblast putování musíme dobře znát nejen z mapy. Trasy volíme tak, aby přesuny probíhaly v přiměřenosti k věku dětí.

Podle místa bydliště:

- příměstské
- mimo sídlo

Zimní tábory

Pro zimní tábor platí obecně stejná pravidla jako pro tábory pořádané v létě (z hlediska hygieny, personálního zajištění i programu). Nejčastěji se jedná o pobyt na horách s ubytováním v horské chatě. Odsud se vyjíždí na lyže, sjezdovky i běžky. Pokud plánujeme lyžařský výcvik, musíme být absolventy kurzu pro lyžařského instruktora (nebo vyškoleného instruktora získat). V přihlášce účastníka zimního tábora rodiče uvedou, jak zdatným lyžařem jejich dítě je. Sami si skutečnou zdatnost ověříme hned v prvních dnech zimního tábora. Děti na základě této „prověrky“ rozdělíme do družstev podle skutečných schopností. Družstvům pak připravíme různě náročný program.

Specialitou zimních pobytů bývají běžecké túry. U těch je třeba dbát (obzvláště v horším počasí) na maximální opatrnost a dodržování bezpečnostních pravidel Horské služby. Celá výprava tak musí jet pohromadě, čeká se na nejpomalejšího. Při náhlé změně počasí je vhodné vrátit se zpět do základny.

Před odchodem na běžecké túry vždy informujeme správce chaty, kam a kudy

pojede a kdy se pravděpodobně vrátíme. Změnil-li se z nějakého důvodu náš plán a máme-li možnost to základně nahlásit, neprodleně tak učiníme.

Na lyžařských túrách bychom s sebou měli mít mobilní telefon. Předem si však musíme ověřit signál. Všechno lyžařské vybavení musí vedoucí před táborem prověřit. Děti by měly mít s sebou potvrzení akreditované firmy o seřízení lyží, vystavené krátce před táborem (potvrzení starší než jeden rok už nemusí mít platnost). Děti rychle rostou, mění se jejich váha a nastavení lyží.

Příměstské tábory

Jsou většinou určeny pro mladší školní věk, někdy dokonce pro předškoláky. Jde o děti, o které se rodiče nemohou postarat po oba měsíce hlavních prázdnin.

Příměstských táborů můžeme současně využít pro získávání nových členů sdružení. Využíváme při nich zkušeností z běžné organizace táborů a organizování volného času během roku.

1.1.2. Specifika legislativy na pobytové akce dětí a mládeže

Na pořádání táborů se vztahují obecně závazné právní předpisy. Zejména upozorňujeme na zákon č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví a vyhlášku Ministerstva zdravotnictví č. 106/2001 Sb., o hygienických požadavcích na zotavovací akce pro děti. MŠMT ani jiný orgán státní správy proto neuděluje povolení ke konání táborů, nestanovuje podmínky pro jejich konání a nevede jejich evidenci.

Je těžko v silách kteréhokoli rodiče předtím, než pošle svou ratolest na tábor, zkontrolovat dodržování všech norem organizátory tábora, proto přišlo občanské sdružení Pionýr v roce 2005 s kampaní „Opravdu dobrý tábor“. Cílem této kampaně je přiblížit rodičům, jaké náležitosti by měl tábor splňovat, aby byl „opravdu dobrý“. Tyto náležitosti jsou shrnuty do „Osmera opravdu dobrého tábora“:

1. **Má kvalifikované vedení** – Tábor připravují a vedou osoby s odpovídající kvalifikací (akreditované vzdělání MŠMT, školení) a osoby schopné práce s dětmi (např. na základě dlouholeté zkušenosti – reference, historie tábora).
2. **Má zajímavý program** – Program tábora je pestrý, zajímavý, ucelený, odpovídá věkovému složení účastníků, vychází z dlouhodobé činnosti a je zajišťován s dostatečným předstihem (např. připravená celotáborová hra).
3. **Je bezpečný** – Tábor má pevný řád, je náplní i programem pro děti bezpečný, je legální akcí, ohlášenou orgánu hygienické služby i obecnímu úřadu, pro nouzové případy má připraven i krizový plán.
4. **Je ve vhodných prostorách** – Tábor je připraven ve vhodných prostorách, včetně jeho zázemí, vyhovuje hygienickým podmínkám.
5. **Je zdravotně zabezpečený** – Na táboře je kvalifikovaný zdravotník a povinný kontakt s dětským lékařem v místě pořádání tábora. Pořadatel tábora má od rodičů k dispozici dostatečné informace o zdravotním stavu dítěte a jeho dalších zvláštích a jeho povinností je dodržovat je.
6. **Má dostatek informací pro všechny** – O provozu, programu, personálním zabezpečení, nárocích na vybavení dítěte mají rodiče dostatek informací předem. Většinou rodiče i děti mají možnost seznámit se s vedoucími na schůzce s rodiči případně i formou účasti na akci pro děti, kterou pořadatel připravuje.
7. **Rozvíjí osobnost účastníka** – Tábor je přínosný pro rozvoj dětí – pomocí her mohou rozvíjet svou osobnost a schopnosti, naučí se spolupracovat v kolektivu, odpočinou si od všedního školního života a odnesou si mnoho zážitků i dovedností.
8. **Má důvěryhodného pořadatele** – Pořadatel tábora je důvěryhodným subjektem. Může doložit případná dobrozdání. V případě neziskového sektoru, například Statut uznané nestátní neziskové organizace pro oblast práce s dětmi a mládeží.

2 Příprava tábora

2.1 Průběh přípravy LDT

Zkušenost říká, že příprava každého nového tábora začíná už s posledním dnem toho, který právě končí. Aby také nový tábor proběhl bez problémů, je důležité začít včas, počínaje vyřizováním povolení od příslušných orgánů, přehledem o účasti vedoucích a instruktorů, včetně možností jejich uvolnění, propagací tábora, nábořem účastníků, až po přípravu

programu a jednotlivých činností. Je možné, že někdo ze svých zkušeností některá doporučená opatření posune a provede dříve nebo později.

Dokumentace pro potřebná pro realizaci LDT

Vnější instituce – státní orgány, majitelé pozemků, lesy, CHKO atd.

- povolení od příslušné stanice hygienické služby (HS). Pokud nepoužíváme vodu z veřejného vodovodu, je potřeba zajistit rozbor vody námi používané maximálně tři měsíce před odjezdem na tábor;
- smlouva s majitelem pozemku (tábořiště) – majitel tábořiště odpovídá za dodržení hygienických předpisů platných pro ubytování;
- povolení od obecního úřadu;
- povolení majitele lesů na odběr dřeva, kácení soušek „načerno“ může být označeno jako pytláctví, což je porušením zákona (trestný čin);
- pokud se tábor nachází na území některé Chráněné krajinné oblasti, je třeba zajistit souhlas příslušné správy;
- dohoda s praktickým nebo dětským lékařem v místě konání tábora o poskytování zdravotní péče v době konání tábora (musí o nás vědět a počítat s možným „navýšením pacientů“);
- oznámení místně příslušnému oddělení Policie ČR.

2.2 Harmonogram aktivit při realizaci LDT

Září – říjen

- Rozhodnout o konání tábora.
- Vytipovat místo, oblast, druh tábora.
- Ujasnit motivaci a zaměření tábora.
- Připravit harmonogram zabezpečení tábora.
- Určit hlavního vedoucího tábora.
- Stanovit trasy putovních táborů.

Listopad – leden

- Zajistit tábořiště, projednat pronájem s majitelem.
- Vybrat táborové pracovníky (vedoucí i případné provozní pracovníky).
- Zaslát žádost o povolení k táboření na příslušný obecní úřad.
- Předběžně jednat s hygienickou službou o povolení táboření.
- Zjistit tábořiště pro putovní tábory.
- Připravit výchovný plán v návaznosti na výchovné cíle, celotáborovou hru a vybranou oblast – místo pobytu.

Leden

- Sestavit rozpočet tábora (příjmy z poplatků účastníků a dotací, výpočet ceny tábora a předpokládané výdaje).
- Sepsat na základě předpokládaného programu požadavky na materiální vybavení a soupis táborového materiálu.

Leden únor

- Rozdat přihlášky účastníkům.
- Zahájit vzdělávání pracovníků tábora (doplnění kvalifikace apod.).

Únor

- Zaslát žádosti zaměstnavatelům o uvolnění na tábor.
- Předat rodičům formuláře žádostí o příspěvek pro zaměstnavatele (nejčastěji FKSP).
- Obrátit se na možné sponzory (rodiče, přátele, firmy v okolí) se žádostí o sponzorské dary.
- Zajistit konečné povolení místních (obecních) úřadů k táboření.
- Uzavřít smlouvu nebo zajistit povolení od majitele pozemku.

Březen

- Shromažďovat přihlášky od účastníků.
- Projednat případnou koupi materiálu na stavbu tábora.
 - Připravit zdravotnickou dokumentaci vedení tábora.
 - Zajistit dopravu (na tábor a zpět).
 - Konkretizovat program LT (celotáborová hra, mokrá a suchá varianta).
 - Uskutečnit přípravnou schůzku pracovníků tábora a určit harmonogram

- dalších schůzek.
- Zabezpečit materiální vybavení.
- Příprava jídelního lístku, táborového řádu, režimu dne atd.

Duben

- Zajistit přepravu materiálu na tábor.
- Zaslát žádost HS.
- Zajistit odběr potravin v místě konání tábora.
- Vybrat poslední přihlášky od účastníků a provést celkovou evidenci.
- Uzavřít dohody o výkonu funkce, případně o pracovní

Květen

- Konkretizovat spolupráci s institucemi v okolí tábora (místní úřady, zdravotní středisko – zajištění odborné péče dětského lékaře).
- Zajistit aktuální proškolení všech účastníků a pracovníků o bezpečnosti, ochraně zdraví, hygieně.
- Zajistit platné zdravotní průkazy.
- Provést kontrolu počtu dětí dosud přihlášených na LT, příp. zajistit další propagaci.
- Rozeslat organizační pokyny účastníkům včetně seznamu výstroje a výzbroje.
- Provést kontrolu vybavenosti a připravenosti prostoru tábora, objektu (návštěva na místě).
- - Uspořádat informativní schůzku a jejich rodičů.
- Uspořádat informativní schůzku rodičů.
- Doplnit táborovou dokumentaci (táborový řád apod.).

Červen

- Provést kontrolu plateb.
- Zpracovat jmenný seznam účastníků.
- Zajistit pojištění účastníků, případně odeslat seznamy k odpovědnostnímu připojištění.
- Předat tiskopisy nutné k vedení tábora (zdravotní deník, k evidenci příjmů a výdajů ...).
- Vyzvednout a zaplatit případné jízdné.
- Zajistit dopravu a stravování tzv. „táborového předvoje“ na dostavbu tábora, zpracovat plán jeho činnosti.
- Provést soupis inventáře.
- Zabalit materiál.

Červenec – srpen

Uskutečnění tábora – v jeho průběhu zajistit:

- vybrat nejpozději při odjezdu čestné prohlášení o bezinfekčnosti a zdravotním stavu dítěte od rodičů účastníků;
- řádné vedení ekonomické agendy;
- řádný zdravotní dozor a dodržení všech hygienických předpisů;

- proškolení vedoucí a instruktory, případně provozní pracovníky o bezpečnosti práce na táboře;
- atraktivní a bohatý program.

Po skončení tábora

- Co nejdříve vyúčtovat provozní zálohu.
- Po ukončení tábora a uzavření hospodaření provede vedoucí tábora s hospodářem konečné vyúčtování tábora a předloží jej ke kontrole pořadateli tábora.
- Zhruba do měsíce zpracovat celkové hodnocení LT (vč. ekonomického).
- Šest měsíců archivovat všechny materiály o průběhu LT, pokud
- obecně platné předpisy nestanoví u vybraných písemností jinak

Předpisy usměrňující běžné dění na táboře

Jde o návody, poučení či instrukce vymezující základní *pravidla chování* pro úspěšný chod tábora.

Rámcový program tábora

Slouží jako dobrá pomůcka i pro zkušené a zodpovědné vedoucí. Při jeho sestavování bychom si měli uvědomit, pro koho program připravujeme a jaká bude vůbec organizační struktura vedení jednotlivých programů, tzn. bude-li to společný program nebo program po družinách (oddílech), např. podle věkového členění. Výběr a náročnost programu se také odvíjí od věku a zkušeností dětí. V tzv. „rámcáku“ by se také mělo objevit, kdo má daný program na starost (neznamena to ale, že ho dotyčný připravuje a vede sám, jde hlavně o určení odpovědnosti). Musíme také počítat s tím, že pro některé programy je nutná delší příprava.

Kontrolní otázky

Jaké činnosti budete realizovat při kratší pobytové akci.

Zkuste vyspecifikovat akci, kterou jste v minulosti realizovali a přiložit realizační plán akce.

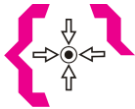

Souhrn

V rámci příprav LDT je nezbytné používat prvky strategického plánování. Jednotlivé aktivity pak mají logickou provázanost a je na organizátorovi tábora, aby je dodržoval.

3 Personální obsazení tábora

Cíle

Po prostudování této kapitoly:

- Získáte přehled o typech pracovních pozic na táboře
- Získáte znalost potřebné kvalifikace na jednotlivé pozice
- V předmětu Pedagogika volného času pak rozvinete své schopnosti řídit tým

Pojmy k zapamatování

- Pedagogický pracovník
- BOZP
- Školení hlavních vedoucích

3.1 Typy pracovních pozic na táboře

Základní otázkou při přípravě personálního zajištění musí být vymezení tábora: jak bude velký, pro kolik dětí, v jakém prostředí, jak náročný chceme mít program. Od toho se odvíjí i vše ostatní.

Pracovníci na táboře se zpravidla dělí na výchovné a provozní:

- **výchovní pracovníci**
 - vedoucí tábora;
 - zástupce vedoucího tábora;
 - vedoucí oddílu;
 - zástupce vedoucího oddílu;
 - instruktor;
 - odborný poradce.
- **provozní pracovníci**
 - hospodář;
 - pomocný hospodář;
 - správce (technik) tábora;
 - kuchař;
 - zásobovač, řidič, skladník;
 - pomocníci (v kuchyni, ...).

Toto dělení pochopitelně platí pro střední a větší stálé tábory. Pro malé tábory - stálé i putovní - platí zásada, že se jich musí zúčastnit **nejméně tři dospělí pracovníci**, přičemž jednotlivé funkce mohou být různě spojeny: kromě funkce vedoucího tábora je další z dospělých pověřen funkcí zdravotníka (a musí mít pro výkon této funkce předepsanou kvalifikaci).

Hlavní vedoucí

Nese zodpovědnost za celý chod tábora i za ostatní táborové pracovníky. A to i v době, kdy na táboře z nějakého důvodu není přítomen.

- Vede přípravu tábora i jeho vyhodnocení. Předpokladem je zpravidla absolvování kvalifikace hlavního vedoucího tábora a dovršení věku 21 let (není to legislativní podmínkou).
- Před táborem vybírá a připravuje táborové pracovníky a zajišťuje všechny potřebné náležitosti pro řádné uspořádání tábora.
- Dle svého uvážení pověřuje některými fázemi přípravy i průběhu tábora ostatní vedoucí v rozsahu jejich kompetencí a kvalifikace (zdravotník, hospodář, případně programový zástupce atp.).
- Během celého tábora řídí jeho průběh dle zákonů a vyhlášek České republiky.
- K tomu patří i soustavná kontrola naplňování plánů a cílů tábora, hodnocení výsledků ostatních, ale i řešení pedagogických a psychických problémů táborníků.

Zdravotník

Obstarává veškeré zdravotní a hygienické zajištění tábora při jeho přípravě, průběhu

i po jeho ukončení. Musí splňovat kvalifikační požadavek daný zvláštním školením nebo je kvalifikován svojí profesí. Z toho plyne i věkové omezení - funkcí může být pověřen až od 18 let. Při větším počtu než 80 účastníků by měl být na táboře další kvalifikovaný zdravotník.

Hospodář

Zabezpečuje podle pokynů vedoucího tábora veškeré hospodářské a materiální zajištění tábora při jeho přípravě, průběhu i po jeho ukončení. Proto je také pro hospodáře určena zvláštní kvalifikace a věkový limit od 18 let.

Zástupce hlavního vedoucího

Je to funkce zejména na větších táborech potřebná, ale může být spojena s další funkcí (zdravotník, hospodář). Zástupce hlavního vedoucího by měl mít také kvalifikaci HVT, protože v nepřítomnosti hlavního vedoucího přebírá jeho povinnosti. Může mu být samozřejmě vymezena i pravomoc pro konkrétní oblast činnosti - např. pro program (celotáborovou hru). Ustavení funkce zástupce HVT je zcela v kompetenci provozovatele a vždy v dohodě s hlavním vedoucím.

Počet vedoucích na táboře (osob od 18 let, které se zabývají výchovnou činností s dětmi) se odvíjí především od počtu dětí, finančních příjmů tábora, od systému rozdělení rolí a funkcí a jistě od náročnosti táborového programu. Počet dětí na jednoho vedoucího není obecně určen, hodně záleží i na schopnostech a zkušenostech

toho kterého vedoucího a jeho autoritě, na programu a charakteru tábora. Na velkých táborech mívá jeden vedoucí na starost oddíl s asi 12-20 dětmi. Většinou mu pomáhá instruktor, nebo mladší dospělý, začínající zástupce. U středních táborů kolem 40 dětí se osvědčilo přidělit 10-12 dětí na dva výchovné pracovníky.

4 Program tábora

Náplň tábora

Je to velké množství rozmanitých programů a činností. Důležitou táborovou činností, ač si to ani neuvědomujeme, je **práce**. Ta zabírá ve výsledku také neopomenutelnou část programu. Děti se podílejí na táborových stavbách a dostavbách, přípravě jídla, mytí nádobí, stavbě táborového ohně, nosí dřevo do kuchyně. Naučí se tím hodně praktických činností, které mohou v životě uplatnit. Práce na táboře nesmí být samoúčelná či „za trest“!

V neposlední řadě by měly být na táboře zastoupeny výtvarné a jinak **tvořivé programy**, zařazujeme vymýšlení básničky, výrobu družinového (oddílového) totemu a podobně. Máme-li tábor v prostředí přírody, mělo by její poznávání být jeho součástí.

Do programu zařazujeme i **sport**, seznamujeme děti i s netradičními sporty, se kterými se jinde většinou nesetkají, a pořádáme utkání. Důležitou roli v táborovém programu hrají i zdánlivě méně významné činnosti, například večerní **klidové programy** - vyprávění příběhu, povídání si s dětmi, písničky, příprava kronik a jiné. Ale právě tyto programy dávají dětem často pocit sounáležitosti s ostatními.

Družstva, týmy, zájmové kroužky (např. k získávání odznaků odborností) mohou být částí programu, kdy každý vedoucí nabídne, jakou činnost bude mít na starost, a děti si mohou vybrat. V nich mohou objevovat také rukodělné a výtvarné činnosti, sporty, poznávání přírody.

Táborová činnost by měla být pro děti potěšením, je špatně, když musíme děti do programu nutit. Je proto vhodné zařazovat **zdánlivě dobrovolné činnosti**, jako jsou již zmíněné skupinky, kdy mají děti možnost volby. I osobní volno by mělo být nedílnou součástí táborového dne, děti ho nemusí nutně využívat k povalování se ve stanu, často se vracejí k zábavě, která je zaujala, sportu, rukodělné činnosti, zpěvu. Pokud budeme dávat dětem nápady a motivaci k činnosti, naučíme je tím hledat si samy vhodné naplnění jejich volného času, což je schopnost, kterou děti v poslední době ztrácejí.

Nejvýznamnější položkou táborové činnosti bývají **hry**. Existuje jich nepřeberné množství, a spojí-li se to s přirozenou touhou dětí hrát si a soutěžit, mohou se vedoucí při přípravě her vyžít. Neměli bychom ale zapomínat na to, že hra je jen prostředkem k dosažení (nějakého) cíle.

5 Motivace na táboře

Před táborem a na táboře

Chceme-li připravit a vést tábor, musíme samozřejmě získat jeho účastníky - děti, instruktory, vedoucí. Jinými slovy - *motivovat* je tak, aby na tábor chtěli jet, aby se na něj těšili, aby v nich už příprava tábora vzbudila to, čemu se říká "radostné očekávání". Ve skupinách a oddílech, kde jsou tábory přirozeným vyvrcholením činnosti, máme situaci jednodušší. V motivaci pro účast nám jistě pomohou účastníci bývalých táborů, často i děti.

Motivem rozumíme pohnutku vědomého jednání... Na *motivaci* nejsou mezi odborníky zcela shodné názory. Shodují se však v názoru, že *je to složitý psychický proces, který vzbuzuje a podněcuje jednání člověka a zaměřuje ho k určitému cíli*. Motivaci tvoří potřeby člověka - i dítěte - jeho city, zájmy a hodnoty, touhy a ideály, které uznává a přijímá za své.

Motivování činnosti je jednou z nejpotřebnějších záležitostí i v práci hlavního vedoucího, který nepracuje jen s dětmi. Musí motivovat i instruktory, vedoucí... Vždy se musí snažit, aby všichni pochopili, proč mají tu či onu činnost dělat.

5.1 Celostní motivace

Letní dětské tábory mohou být protknyty celostní motivací tak, na táborech se často uvádějí pod názvem celotáborová hra. Jde o vytvoření ústředního motivu, který je přítomný na celém táboře. Většinou jsou klienti vtaženi do rolí, v nichž plní zadaný úkol. Klienti vnímají přednostně cíl, ke kterému mají dojít v rámci programu (např. zachránit civilizaci, získat tajemný amulet), organizátor ví, že hlavní cíl leží jinde (osobnostní rozvoj, posun skupinové dynamiky či vzdělávání). Celostní motivaci by měly být podřízeny všechny aktivity kurzu, měla by být přítomna ve všech částech programu – nejen u vybraných aktivit. Využití jednotící myšlenky má výhody i nevýhody – rozhodnutí o použití takovéto formy motivace je vždy na vedoucím kurzu a výrazně pak ovlivňuje tvorbu celého programu. Hlavní organizátor by měl posoudit míru vhodnosti celostní motivace vzhledem k věku klientů, délce programu a cílům kurzu.

Použití celostní motivace může ulehčit práci v motivaci týmů, kurz je protkнут jednotící myšlenkou, příběhem, který se postupně rozvíjí. Nevýhodou může být určitá míra stylizace do rolí, ve kterých se klienti nemusí cítit přirozeně, a z toho pramenící pocit ohrožení. Celostní motivace doporučuji používat zejména u delších programů (nad pět dní) a u mladších dětí. S rostoucím věkem dětí je třeba motivace odlehčovat a vkládat do nich větší míru humoru, nechcete-li být vystaveni posměchu a tím i vážnému narušení kurzu.

Vytvoření celostní motivace, při které se klienti ponoří do předložených rolí a se zaujetím budou plnit zadané úkoly, je náročnou prací. Máme dvě možnosti. Pokud

disponujeme volným časem, dostatkem zkušeností a fantazie, můžeme celostní motivaci vytvořit sami. Výhodou je plná moc nad tématem, při programu se v motivaci dobře vyznáme a máme ji promyšlenou do posledního detailu. Jsme s ní sžití. Další možností je převzít motivaci již vytvořenou, a to buď staženou z internetu, nebo v tištěné podobě. Doporučuji nakladatelství Mravenec (www.mravenec.cz) či internetové stránky jednotlivých tábornických sdružení. Převzetí cizí motivace je spojeno s menší prací, nicméně téma nám nemusí vždy připadnout naprosto přirozené a obtížněji pronikneme do všech nuancí programu.

Doporučuji používat témata, která jsou vám blízká a cítíte se v nich přirozeně. Pokud vám přijde bytostně cizí a nesmyslná vlna zájmu o Harryho Pottera, nedělejte program s jeho motivací, klienti vaši nechuť velmi rychle vycítí.

Celostní motivace dle míry zapojení do programu

CM by měla být přítomna od začátku do konce programu. To znamená hned u příjezdu zaujmout klienta a nepustit jej až do konce. Můžeme použít kostýmy, divadelní výstupy či moderní techniku, cílem je klienty vtáhnout do připravené pozice. Častým nedostatkem CM je zařazování pouze do určitých aktivit. Je to možné, jenže pak nejde o celostní motivaci, ale pouze dílčí motivace k aktivitám. Lze ji použít u jednoho stanoviska, nicméně pokud plním jeden úkol jako mimozemšťan a příště jsem středověký rytíř, dojem bude poměrně roztržštěný.

Celostní motivace dle věku klientů

Každá věková skupina si žádá vlastní přístup k celostní motivaci.

Děti do zhruba deseti let jsou ochotny přistoupit na všechny pohádkové motivace. Draci, skřítkci, ježibaby, to vše je povoleno. Příběh by měl být jednoduchý a jednoznačný. Pravidla hodnocení přehledná a snadno pochopitelná – nejlépe vizuální. Přidělování perníčků či vlasů děda Vševěda je pro děti snadno pochopitelné. Postavy přítomné v CM by měly mít jasnou polaritu – dobré či zlé. Vždy bychom měli dovést děti k vítězství a zvládnutí motivačního cíle. Výhodou pohádkové motivace je snadná změna programu při nepříznivých okolnostech, pohádky nebývají vždy logické.

Věková kategorie do patnácti let je připravena na motivace reálnější. Nejlépe jsou přijímány dobrodružné příběhy, cestovatelské motivace a příběhy současných dětských hrdinů. Příběhy z divokého západu, výpravy do Atlantidy, lety na měsíc, putování po zemi Pána prstenů to vše je dovoleno. CM je náročnější na představivost i zapojení motivace do programu akce. Postavy průvodců motivací mohou projít duševním vývojem.

Puberta je obdobím, kdy je těžké sám sebe stylizovat do cizí role, když tu svoji ještě hledám. O to více jsem schopen shodit roli někoho jiného – příčinou je strach a obavy. Navíc jsou dospívající schopni být sžíravě ironičtí (a odhalit tak skutečné nedostatky), zejména pokud jim kyne naděje na obdiv druhého pohlaví. Proto s celkovými motivacemi velice opatrně – nejlépe jsou přijímány motivace odlehčené humorem. Motivace můžou částečně spoluvytvářet i klienti – určovat směr vývoje a svého zapojení.

Dospělí jsou zvláštní kategorií, která celostní motivace přijímá velice opatrně. Musíme zvažovat, zda se skupina zná, nebo se setkává poprvé, jaký je cíl programu a tomu přizpůsobit motivaci. Zde se radí velice těžko, sebraná skupina spolupracovníků může roky vzpomínat na příběh Dlouhého, Širokého a Bystrozrakého, nebo se pečlivě připravíme, začneme hrát první dramatický příběh a hledíme do nechápavých očí plných odporu. Buďte tedy velice opatrní a snažte se co nejlépe využít informace získané o skupině předem. Zkuste použít humor všude, kde to jde, a u vzdělávacích akcí se seriózním podtextem se celostním motivacím spíše vyhněte.

Celostní motivace dle délky programu

Čím delší program, tím spíše budeme využívat celostní motivaci. U programů na jeden den není mnoho prostoru rozehrát příběh, máme-li však k dispozici týden lze zrealizovat mnohé.

Celostní motivace dle cílů programu

U vzdělávacích programů s odborným zaměřením se celostní motivace využívají spíše výjimečně. Hlavně u dospělých klientů se dostáváme do střetu v obecném vnímání, v lidech je vzdělávání spojeno s vážností a celostní motivace tuto představu narušuje, proto se nepoužívají. U dětských kolektivů je možné CM použít i u vzdělávacích programů.

Kontrolní otázky

Zkuste vytvořit celostní motivaci k nějakému předmětu, který navštěvujete ve škole, či pro kroužek, který vedete, s jasným cílem, systémem bodování a logickou provázaností většiny aktivit.

Zkuste navrhnout témata celostní motivace pro:

- tábor dětí, věk 7-10
- výchovnou skupinu internátu, 17- 18 let
- skupinu důchodců
- učitelský sbor školy

6 Ekonomická stránka pořádání letních dětských táborů

Pořadatelé LDT akcí se rekrutují jak z řad nestátních neziskových organizací, školských zařízení (zejména pro zájmové vzdělávání), tak i z komerčních subjektů. Není cílem posuzovat, jaké motivy jsou lepší. Nicméně pro úspěšnou realizaci tábora ať již pod jakoukoliv organizací je nezbytná alespoň základní dovednost ekonomických mechanismů.

Pořadatel tábora – z našeho pohledu hlavní vedoucí tábora, zodpovídá za všechno. Při hospodaření schvaluje a spolupodepisuje veškerá vydání na základě rozpočtu, schvaluje proplácení faktur, spolupodepisuje cestovní příkazy, rozhoduje o opodstatněných mimořádných vydáních. I když se podrobně problematikou ekonomiky nezabývá, musí mít základní přehled a respektovat, že hospodaření v průběhu tábora vychází ze schváleného finančního plánu - rozpočtu, na jehož přípravě se ostatně má podílet.

6.1 Rozpočet tábora

Jako před každou akcí si musíme i před táborem vytvořit rozpočet - předpoklad všech příjmů (výnosů) a výdajů (nákladů). Rozpočet sestavuje většinou hlavní vedoucí společně s většinou ekonomem pořádající organizace.

Předběžný rozpočet

Hlavním cílem je stanovení výše účastnického poplatku. To vychází z předpokládaného počtu účastníků, dalších předpokládaných příjmů a z předpokládaných výdajů.

Předpokládané příjmy

- účastnické poplatky od rodičů : jsou stanoveny podle rozpočtu tábora. Jejich výše by měla být uvedena v přihlášce na tábor, kde je současně uvedeno i číslo účtu, na který se mají poplatky zasílat, a termín splatnosti. Rodiče mohou požádat o vystavení faktury, která musí obsahovat všechny náležitosti tohoto účetního dokladu. Vystavuje se zpravidla v případě, kdy rodičům přispívá zaměstnavatel, odborová organizace, odbor péče o dítě, rodiče samostatně podnikají apod. Pro zajištění příspěvku je nutná součinnost rodičů s pořadatelem tábora, a to zpravidla vystavením potvrzení o účasti dítěte na táboře nebo faktury za pobyt dítěte na táboře.
- poplatky od pracovníků tábora: například úhrada stravy na táboře
- dotace, dary a v poslední době hlavně granty tyto zdroje se dostávají zejména od místní samosprávy, či na specificky zaměřené tábory, které plní určitou společenskou zakázku (tábory integrační, tábory pro sociálně slabé atd.)

Předpokládané výdaje

- nájem: nájemné za tábořiště, cena za ubytování (propůjčení lůžkovin, spotřeba energií...)
- strava: předpokládaný počet účastníků x denní stravovací norma x počet dnů.
- doprava: doprava účastníků na tábor a zpět, doprava materiálu, doprava na nákupy. Zvláštní položkou bývá doprava během tábora: výlety a podobně. Pokud se jedná o tábory putovní, je třeba počítat s vyššími náklady, které je však možné snížit využitím různých slev.
- program: vstupné do památkových objektů, na koupaliště, drobné odměny do soutěží.
- odměny pracovníkům: uplatňuje-li se na táboře taková praxe, jde zpravidla o částky dle dohody o pracovní činnosti a provedení práce (pokud budou mít pracovníci finanční odměnu, stává se pořadatel při uzavření dohody o pracovní činnosti současně zaměstnavatelem, který musí odvádět za odměněného pracovníka sociální a zdravotní pojištění, případně i daně z příjmů!).
- ostatní: spotřební materiál, čisticí prostředky, nákup drobného inventáře, může jít o poplatek za rozbor vody, vybavení lékárničky, odvoz odpadků, vyčištění stanů, spacích pytlů po skončení tábora, nákup zničeného či ztraceného inventáře, opravy a údržba táborového materiálu, údržba základny po skončení tábora atd.
- připojištění účastníků tábora nebo materiálu: velice doporučuji – pokrývá riziko pobytu na táboře
- rezerva: doporučuji vytvářet ve výši 15% rozpočtu akce

6.2 Vybavení tábora a práce s materiálem

Zajištění materiálového zabezpečení musíme mít přesně zmapováno, jaké činnosti jsou na táboře provozovány a jaký materiál je k jejich zajištění zapotřebí. Určitě je nutné před táborem vytvořit potřebný seznam používaného táborového materiálu zkontrolovat jeho funkčnost, případně zařídit jeho opravu.

Neměli bychom ani opomenout majetek, který si na tábor půjčujeme.

I u tohoto majetku musíme dbát na řádné převzetí (zapůjčení dle dohody nebo smlouvy včetně přiložení inventárního seznamu zapůjčených věcí), následně správné užívání a vrácení v pořádku zpět majiteli (opět protokolárně; kontrola proti inventárnímu seznamu).

Na táboře je určena zodpovědná osoba, která má na starosti veškerý materiál (sklad materiálu), aby byla zajištěna správná péče (užívání, skladování, zabezpečení před odcizením apod.). U dražšího materiálu je protokolární předání v mnoha ohledech nezbytné. Po skončení tábora musí vždy předávající zajistit, aby byl veškerý materiál vrácen včas a v pořádku.

7 Základy BOZP

První zárukou, že nebude nijak ohroženo bezpečí všech účastníků tábora, je dobrovolná a přitom respektovaná kázeň, bohatá a zajímavá činnost, vědomé a přesné dodržování všech táborových pravidel. Statistiky dokazují, že k úrazům a újmám na zdraví dochází nejčastěji v době tzv. „osobního volna“, v situaci nedbalého dodržování zásad bezpečnosti, hygienických předpisů a doporučení.

Povinností provozovatele tábora je před odjezdem na tábor proškolení všechny pracovníky také o bezpečnosti práce. Jedinou zodpovědnou osobou na táboře je z právního hlediska hlavní vedoucí (a ve smyslu přenesených pravomocí každý oddílový vedoucí včetně všech dalších táborových pracovníků nad 18 let). Hlavní vedoucí tábora nese plnou odpovědnost za to, že také jeho zástupce, všichni oddíloví vedoucí, instruktoři (včetně dětí) dodržují daná bezpečnostní pravidla.

Obecně pro táborovou činnost z hlediska bezpečnosti práce platí, že:

- Každého tábora se musí zúčastnit nejméně 2 dospělí pracovníci, z nichž jeden zastává funkci zdravotníka.
- Táborů se nesmějí zúčastnit děti, jejichž zdravotní stav, věkové, mentální a psychické předpoklady neodpovídají danému typu tábora (včetně programového zaměření).
- Nelze přeceňovat fyzickou zdatnost dětí ani odborné znalosti dospělých pracovníků.
- Tábor ani v průběhu denní činnosti nesmí zůstat opuštěný, případně se musí adekvátně zabezpečit
- S rodiči může dítě tábor opustit pouze na základě jejich písemné žádosti.
- Nikdo nesmí odejít z tábora bez souhlasu hlavního vedoucího, jeho zástupců či určeného vedoucího dne.
- Do kuchyně, skladu potravin, sklepa, stanu s nářadím a dalším inventářem mají přístup jen jmenované služby a pověřené osoby.
- Ve stanech nesmějí být přechovávány žádné potraviny (zejména pak s krátkou dobou trvanlivosti).
- Pitnou vodu lze i při výletech a putování odebírat pouze z ověřených zdrojů, veřejných vodovodů a veřejných studní. *Kontrolu nezávadnosti provádí příslušné stanice HS.*
- Při každé táborové činnosti (v rámci organizovaného programu i v době osobního volna dětí) musejí vedoucí dbát také na správnou a vyhovující výzbroj a výstroj.
- Při putování musí být dodržovány všechny zásady bezpečnosti

Na začátku pobytové akce musí být provedeno proškolení účastníků, které pak musí být i před každou specifickou táborovou činností (lukostřelba, lanové překážky, atd.).

V případě, že nastane postižení účastníka, je nezbytné zajistit akutní ošetření dle pravidel první pomoci a součinnosti se složkami záchranné služby a poté vytvořit protokol o úrazu.

Jeho struktura je většinou takováto:

- jméno zraněného, datum narození (příp. rodné číslo);
- datum a hodinu, kdy k úrazu došlo;
- místo, kde k úrazu došlo;
- popis úrazu;
- jak k úrazu došlo;
- kdo byl za úraz zodpovědný (subjektivní názor zapisující osoby);
- kdo byl povinen nad zraněným vykonávat dozor;
- kdy, kdo a jakou poskytl první pomoc;
- komu a kdy byl úraz hlášen;
- jména a adresy svědků úrazu;
- kdo vyhotovil zápis (jméno a adresa);
- podpisy zapisovatele, svědků a dle možností i poškozeného;
- datum a hodinu vyhotovení zápisu.

Bezpečnost práce při vybraných činnostech najdete na www stránkách kolegyně Žumárové, zde uvádím pouze vybrané činnosti:

Při přepravě dětí hromadnými dopravními prostředky, veřejnou dopravou a při pěších přesunech:

V dopravních prostředcích je nutné dodržovat pravidla stanovená dopravci. Děti lze přepravovat jen takovými prostředky, které vyhovují příslušným dopravním předpisům. Chceme-li využít veřejnou dopravu, musíme počítat s kapacitou daného dopravního prostředku a raději předem rezervovat jízdenky.

Při chůzi po silnici: Organizovaná skupina dětí musí být vedena osobou starší 15 let. Skupina se přesunuje vždy v útvaru, po pravé straně vozovky a musí se řídit pravidly silničního provozu. Chová se jako vozidlo. Tomu musí odpovídat i její řádné označení (například při mlze nebo za tmy) a signalizace při změně směru.

Při přecházení: Pokyn k přechodu vozovky dává vedoucí. Je-li v blízkosti křižovatka s řízeným provozem nebo přechod pro chodce, musíme jej používat, stejně tak nadchod nebo podchod. Vozovku bez vyznačených přechodů přecházíme zásadně nejkratším možným směrem, tj. kolmo.

Při pobytu v přírodě, na vycházkách a výletech

Ve skupině musí být alespoň jeden zkušený člen, jehož znalosti pomohou překonat případná nebezpečí. Do časového rozvrhu túry či pochodu na trase započítáme i rezervu asi 1 - 2 hodiny pro nepředvídané případy.

Při terénních hrách vymezíme jasně prostor pro hru, stanovíme délku trvání, svolávací signál, poučíme děti o možném nebezpečí.

Při zdolávání přírodních překážek (kláda přes potok, přeskokování příkopu a podobně) je důležité dávat dětem záchranu.

Před cestou provedeme důslednou kontrolu výstroje a výzbroje. Musí být v dobrém stavu a odpovídat plánované túře. Kontrolujeme i **vhodnost oblečení a obutí**. Zjištěné nedostatky je bezpodmínečně nutné ihned odstranit. Špatně vybavené, oblečené nebo obuté děti v jejich vlastním zájmu do terénu raději nepovedeme.

Pozor na úpal, úžeh, zánět spojivek (vhodné oblečení, pokrývka hlavy, tmavé brýle a podobně).

Tempo pochodu musíme přizpůsobit vždy nejpomalejším, nejmladším. Pokud je to možné, raději je rozdělíme do skupin podle věku a výkonnosti.

První zastávku uděláme po 10 - 15 minutách pochodu. Měli bychom ji věnovat případným úpravám výstroje dětí (tkaničky, batohy apod.). Další zastávky organizujeme podle následujících ověřených zásad:

- *pro mladší děti* po 2 - 3 km chůze, *pro starší* po 4 - 5 km chůze.
- Při delších pochodech zařadíme každých 45 - 50 minut přestávku v délce minimálně 5 - 10 minut. Během přestávek musíme mít neustálý přehled o tom, kde které dítě je. Kromě odpočinku můžeme přestávky věnovat i zajímavému vyprávění o daném místě a jeho okolí nebo klidné hře a občerstvení.

V horách může být dozorem nad dětmi pověřena jen osoba starší 18 ti let, speciálně k tomu vyškolená.

Při bouřce se vyhýbáme otevřeným pláním, vrcholům, horským úbočím, osamělým stromům, alejím, vodním plochám, kovovým předmětům a drátěným plotům. Není-li nablízku budova, skrýváme se v údolí, jeskyni, jámě, v hustém lese, v nejhorším případě si lehneme na zem

Při koupání (plavání)

- Před koupáním je třeba prozkoumat dno, přístup k vodě, hloubku vody a vyhradit prostor pro neplavce i plavce. Při první návštěvě koupaliště se vedoucí osobně přesvědčí o plaveckých schopnostech dětí a rozdělí je na plavce a neplavce. Nelze spoléhat jen na informaci od rodičů.
- Pro neplavce platí: neopouštět vyhrazený prostor. Pokud neprobíhá výcvik neplavců, měli by mít plovací vestu nebo kruh či jiné rovnocenné vznášející pomůcky.
- Ani plavci se nesmějí vzdalovat mimo stanovený prostor pro koupání.
- Místo ke koupání musí být schváleno hygienikem (pokud nejde o veřejné koupaliště) – jejich seznam na internetu
- Koupání v přírodě musí být přizpůsobeno počasí, fyzické zdatnosti dětí a jejich plaveckým schopnostem.
- Vedoucí musí být vždy dobrý plavec, schopný poskytnout záchranu tonoucímu, jinak nemůže být touto funkcí pověřen. Při větším počtu dětí by měl být jeden vedoucí s

- děti ve vodě, druhý dospělý sleduje děti ze břehu.
- Ve vodě by mělo pobývat nejvýše 6 - 10 dětí na jednoho dospělého, a to na dobu maximálně 30 minut, pokud má voda teplotu alespoň 20°C. Otužilejší děti starší 9 let se mohou koupat i ve vodě o teplotě 18°C. Doba pobytu ve vodě se zkracuje na 10 minut. Po odpovídající přestávce mohou děti v koupání pokračovat.
 - Je nutné dávat pozor na nebezpečné hry - potápění a podobně.
 - Nikdy děti do vody neházíme!

Při střelbě

O zařazení střelectví (z luku, vzduchovky, vzduchové pistole a malorážky) do táborového programu bychom se měli poradit v kolektivu vedoucích, případně i s rodiči dětí, protože některými může být střelba pojmána jako činnost, která má militantní a negativní charakter.

Podle zákonného nařízení musí být střelba z luku, vzduchovky, vzduchové pistole a malorážky provozována pouze pod dohledem zodpovědné osoby. Na střelnici musí být přítomen zdravotník s lékárníčkou.

- Zbraň musí být před každým použitím zkontrolována odpovědnou kvalifikovanou osobou.

- Pro střelbu musí být vymezen bezpečný prostor, v němž se nesmí a nemůže nikdo (ani náhodní chodci) pohybovat.

- Vedoucí nesmí trpět jakoukoli nepřikázanou manipulací se zbraní, i když není nabita.

- Pro umístění terčů musí být vhodné pozadí, aby nedošlo k odražení střely (lapače broků, vysoká stráž, pytle s pískem, prkna a jiné).

- Před střelbou je nutné se přesvědčit, zda je hlaveň čistá, aby nedošlo k ucpání a roztržení zbraně.

- Zbraň se nabíjí jen na povel vedoucího střelby, a to na určeném místě v poloze ke střelbě (hlaveň míří do stanoveného směru).

- Zásahy do terče lze zkontrolovat až po skončení střelby a na jednoznačně vydaný povel vedoucího střelby.

8 Konkrétní činnosti na táborech

Na táborech se realizuje nepřeborné množství aktivit a činností, které je obtížné konkrétně zachytit. Jde, ale přemýšlet o typologii dle typů zájmových činností:

- Sportovně tělovýchovné činnosti
- Přírodovědné
- Technicko – vědecké
- Společensko vědní
- Esteticko – umělecké

U zájmově nevyhraněných táborů by pak měly být všechny činnosti proporčně rozloženy. U zájmově vyhraněných táborů je pak z logiky věci zvýšený objem aktivit jednoho zájmu, ale přesto by se v rámci činností měli objevit i činnosti s dalších zájmových činností.

V rámci systému Moodle budou přibývat specifické činnosti a aktivity, které je možné realizovat s dětmi na táborech.

Zde je pouze činnost, která je specifická a na samotném kurzu se s ní setkáte, jde o lanové překážky

8.1 Lanové překážky

Lanové překážky jsou konstrukce, které se skládají z lan (syntetických, ocelových nebo přírodních) a dalších prvků nainstalovaných v předem esteticky a účelově připravených kombinacích. Ty tvoří překážky tak, aby jejich překonávání simulovalo výzvy a problémy, které je nutné řešit.

Dělení lanových překážek

Lanové překážky lze dělit dle několika kritérií, pro účely bezpečnostních pravidel PSZV je zásadní dělení:

- **Podle mobility** - mobilní, stacionární
- **Podle výšky nad zemí** - nízké a vysoké

- Mobilní lanové překážky jsou překážky, které je možné transportovat a instalovat na různých místech. K jejich stavbě se většinou využívají lana ze syntetických materiálů

- Stacionární lanové překážky jsou překážky, které jsou dlouhodobě instalovány na jednom místě a k jejich stavbě se využívají především ocelová lana. Soubory stacionárních překážek rozdělujeme na lanové parky (stacionární lanové překážky na stromech) a lanová centra (stacionární lanové překážky na sloupech nebo jiných konstrukcích).

- Nízké lanové překážky jsou překážky, při jejichž překonávání lezec chodily nepřesáhne výšku 150cm nad terénem (nebo nad vodní plochou či jinou nebezpečnou látkou – definice výškové práce z vyhlášky). Nízké překážky nevyžadují žádný zvláštní záchranný systém, dostačující je důsledná osobní záchrana ostatních členů skupiny (spotting, viz dále).

- Vysoké lanové překážky jsou překážky, při jejichž překonávání lezec chodily přesahuje výšku 150cm nad terénem (nebo nad vodní plochou či jinou

nebezpečnou látkou – definice výškové práce z vyhlášky). Vysoké lanové překážky vyžadují vždy použití certifikovaného lezeckého vybavení a jistícího systému, zaručujícího maximální bezpečnost.

8.1.1 Způsobilost pro stavbu a vedení programu na lanových překážkách

Nízké lanové překážky

Každý zaměstnanec, který staví nízké lanové překážky nebo na nich vede program, musí být pro tuto činnost proškolen speciálním školením. Toto školení je nutné absolvovat minimálně jednou za 36 měsíců.

Vysoké lanové překážky

Každý zaměstnanec, který staví vysoké lanové překážky nebo na nich vede program, musí být pro tuto činnost proškolen speciálním školením. Toto školení je nutné absolvovat minimálně jednou za 36 měsíců

Každý člověk, který staví vysoké lanové překážky nebo se během programu pohybuje ve výšce více, než 1,5 m nad zemí musí být proškolen školením na výškové práce. Toto školení je nutné absolvovat minimálně jednou za 12 měsíců a vychází z platné české legislativy.

Uzly

Pro stavbu a provoz lanových překážek používáme výhradně ověřené bezpečné uzly s pojistkou. Mezi tyto uzly se řadí především:

Lodní uzel – vázání lana na strom

Každý uvázaný uzel splňuje následující kritéria:

- vhodně vybraný
- správně uvázaný
- srovnaný
- dotažený (za všechny vystupující prameny)
- vystupující volné konce lan jsou asi 10 x delší, než je průměr lana (popruhu, šňůry)
- má pojistku (pojistný uzel)

Vlastní stavba

Při stavbě překážek, programu na nich a následné demontáži nesmí dojít k poškození

stromů ani okolního prostředí.

Při stavbě překážek a programu na nich nesmí dojít ke styku zatěžovaných lan se stromem. Jako podložek pod lano se používá:

dřevo pod ocelová nebo zatěžovaná syntetická a přírodní lana (HJL, stojná lana)
koberec (guma, pěna) pod málo zatěžovaná lana (horní lano překážky)

Po stavbě překážky musí instruktor sám vyzkoušet překážku (přelézt) a to dříve než překážku přeleze první účastník programu.

Instruktor je povinen před programem na lanových překážkách informovat účastníky o následujících pravidlech:

- program je dobrovolný
- kdo má zdravotní indispozice, které by ho mohly během programu omezit nebo ohrozit, nahlásí je instruktorovi
- programu se nesmí účastnit osoba pod vlivem alkoholu nebo jiných omamných látek
- účastníci si musí odložit všechny nebezpečné předměty (řetízky, prstýnky, hodinky, telefony atd.)
- cokoli se účastníkům bude zdát podezřelé, hlásí instruktorovi

9 Zadání přípravy aktivit na pobyt

Na metodickém kurzu účastníci přejdou z roviny klienta (adaptační kurz či jiné kurzy, které jsme možná absolvovali) a příjemce vzdělávání (výuka v předmětech ZP, KD atd.) do roviny poskytovatele vzdělání metodami zážitkové pedagogiky.

Na kurzu budou účastníci rozděleni do pěti pracovních skupin (rozdělujete se sami), v kterých budou realizovat jednotlivé bloky, ve chvíli kdy nejsou v roli organizátora, jsou klienty v blocích svých spolužáků.

Po těchto blocích by měli následovat tři zpětné vazby (usebrání). První poskytují organizátoři účastníkům (ve směru zaměření jejich bloku). Poté účastníci poskytují ZV organizátorům a na závěr vše sumarizuje přítomný pedagog.

Jako doplňkový program jsou vřazovány bloky, v kterých mohou účastníci poznat nové aktivity využitelné na táborech (prosíme o Vaší aktivitu a sdílení zkušeností). Zároveň mají tyto bloky roli časového nárazníku při neodhadnutí prostoru pro realizaci.

Vaším cílem je vytvořit námět - popis cca čtyřhodinového vzdělávacího bloku realizovaného zážitkově pedagogickými metodami. V bloku se zaměříte na nějaké dílčí cíle z oblastí (průřezová témata RVP pro základní školy, či preventivní aktivity v oblastech AGRESE, PROSAZENÍ SE, ASERTIVNÍ CHO VÁNÍ, MARIHUANA, NIKOTIN, ALKOHOL, BEZPEČNĚ PO INTERNETU, ROLE V KOLEKTIVU/ ŠKOLNÍ TŘÍDĚ, KONFLIKTY, KONFLIKTY S DOSPĚLÝMI, KONFLIKTY MEZI PARTNERY, SEX - zadání O.S. Prostor Kolín).

- z obecného tématu (např. Mediální výchova) vybere konkrétní oblast (Facebook a jeho rizika) a specifikuje vzdělávací cíle (změnit postoje, přinést informace o)
- vymyslíte způsob realizace – jednotlivci, týmy, celá skupina, způsoby dělení do týmů.
- zvolíte herní aktivity na úvodní zahřátí, seznámení s tématem a rozdělení do skupin (nejlépe již tematicky laděné k cíli programu - respektující dynamiku akce)
- vymyslí či obmění známé aktivity tak, aby v nich „rezonoval“ vzdělávací cíl (hry nemusí být popsány dopodrobna, popište je tak aby byl zřejmý průběh hry či jiné činnosti).
- zvolíte metody zpětné vazby pro otevření diskuze a zváží její vřazení po dílčích aktivitách či v závěru (do práce podrobně uveďte způsob realizace ZV a typy použitých metod či přímo otázek)
- uvedete odkazy na literaturu v citační normě

Po akci upravíte své přípravy do finální podoby, upravené o postřehy z kurzu a dáte je do fóra. Poté získáte zápočet.

Více o zadání zápočtu pro aktuální akademický rok se dozvíte na stránkách kurzy.uhk.cz .